

УДК: 371.3:004.85

Кобися Володимир Михайлович

Кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінниця, Україна
vkobysa@ukr.net
ORCID: 0000-0001-8865-2916

Семенов Євгеній Костянтинівич

аспірант кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінниця, Україна
semenove595@gmail.com
ORCID: 0000-0002-4182-6218

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

Анотація. В статті розглянуто можливість використання соціальних мереж у процесі навчання, визначено переваги і недоліки їх застосування в освітньому процесі, проаналізовано реальний стан реєстрації студентів у соціальних мережах, частоту їх спілкування засобами соціальних мереж, визначено кількість соціальних мереж, в яких зареєстровані студенти, пріоритетні пристрої для роботи з соціальними сервісами, популярність соціальних мереж серед студентів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, а також встановлено частку студентів, які використовують соціальні мережі з навчальною метою, яким викладачі пропонували використовувати соціальні мережі для супроводження навчального процесу і частку студентів, які пропонують впроваджувати соціальні мережі у навчальний процес. Аналіз отриманих даних дає можливість визначити рівень активності студентів і викладачів у питанні впровадження соціальних мереж та мобільних пристроїв у процес здобування знань і формування вмінь сучасними здобувачами вищої освіти, а також вказує на рівень активності молоді в питанні реформування освітніх технологій, введення сучасних методик організації освітнього процесу і його супроводження. Результати проведеного дослідження підкреслюють активне ставлення молоді до реформування вищої освіти, але доводять, що й самі студенти не завжди бажають активно долучатися до освітніх ініціатив, частина з них віддає перевагу пасивному спілкуванню й перегляду фото. Виходячи із даних, які отримані завдяки анкетуванню, можна зробити висновок, що системно соціальні мережі не використовуються з навчальною метою. Студенти, в своїй більшості, розглядають соціальні мережі як можливість пошуку інформації, тобто як своєрідну пошукову систему. Лише один відсоток з опитаних розглядає соціальні мережі як можливість створення освітньої спільноти для спілкування з однодумцями.

Ключові слова: соціальна мережа; інформаційно-освітнє середовище; Інтернет-комунікація; освітній процес; мобільне навчання

Постановка проблеми. Станом на січень 2018 року, згідно звіту «Digitalin 2018» міжнародного агентства Wearesocial, що спеціалізується на дослідженні у сфері медіа, в Україні проживає 44,12 млн. осіб. З них: 58 % населення користуються Інтернетом (22,59 млн. осіб), мобільним інтернетом - 18,7 млн. українців, соціальними мережами 29 % (13 млн.). За допомогою мобільного телефону у соціальні мережі заходять 22% населення, а саме: 9,5 млн. осіб [5]. Найбільшу популярність на сьогодні отримав Facebook, хоча молодь надає перевагу Instagram. За даними внутрішньої статистики сервісу на січень 2018 року Facebook користується 11 млн. українців [8]. За останній рік кількість українських користувачів соцмережі зросла на 67 %.

Статистика засвідчує наскільки міцно Інтернет став частиною повсякденного життя громадян України та як стрімко зростає кількість користувачів соціальних мереж. Для сучасної молоді бути зареєстрованим, в більшості випадків, в декількох соціальних

мережах та систематично використовувати їх для спілкування стало просто модним. Проте, соціальні мережі на даний час фактично не застосовуються у навчальному процесі. Учні та студенти звикли використовувати соціальні мережі більше як віртуальну можливість для спілкування та розваг.

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що проблематиці використання соціальних мереж в галузі освіти приділяється багато уваги. Можливість впровадження в освітній простір соціальних мереж привернула увагу низки науковців, зокрема: Г. Кучаковської, Г. Нестеренко, О. Тишкової, А. Яцишин, М. Радченко, Н. Тверзовської, С. Мигович тощо.

Метою статті є аналіз можливостей соціальних мереж на відповідність бути частиною інформаційного освітнього середовища, дослідження можливостей соціальних мереж як інформаційно-комунікаційних каналів, визначення переваг та недоліків застосування соціальних мереж в освітньому процесі.

Виклад основного матеріалу. Сам термін «соціальні мережі» вперше було запропоновано в 1954 році Дж. А. Барнсом (в роботі «Class and Committees in a Norwegian Island Parish. Human Relations»). Дуже часто феномен «соціальна мережа» пов'язують з поняттям конективізму, запропонованим Джорджем Сіменсом та Стівеном Доунсом, яке ґрунтується на теоріях мережі, хаосу, складно організованих та самоорганізованих систем [1].

Науковець педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка О. Сакалюк дає наступне визначення соціальним мережам. *Соціальні мережі* – потужні в технологічному плані Інтернет-ресурси, медійні середовища. Вони значно розширюють можливості подання інформації, а також роботи з нею, дозволяючи розміщувати, прослуховувати аудіо записи, переглядати відео, коментувати, використовувати додаткові сервіси – ігри, голосування, дошки графіті, тощо. Таким чином, викладачі можуть успішно використовувати обладнаний мультимедійний простір для проведення дистанційних занять. Соціальні мережі дають можливість організувати співтовариства, як відкриті, так і з обмеженим доступом. Завдяки таким співтовариствам можна ефективно організувати роботу груп та секцій, координувати роботу над власними освітніми проектами, обговорювати проблеми, влаштовувати освітні та культурні заходи, учасниками яких може бути велика аудиторія: авторитетні науковці та суспільні діячі, студенти з різних університетів, колеги із-за кордону, батьки, тощо. Таким чином, з особистого соціального профілю можна побудувати власне освітнє (віртуальне) співтовариство [7].

У західних країнах розглядають та досліджують теорію соціального навчання, суть якої полягає в тому, що студенти вчаться краще, якщо вони мають змогу взаємодіяти з іншими студентами в рамках навчальної дисципліни чи завдання. Дослідження довели, що показники успішності у тих хто працював в певній групі, що об'єднувала однодумців, виявились вищі. Для колективної реалізації проекту, завдання, вивчення дисципліни можуть бути використані можливості соціальних мереж.

В даному контексті цікава публікація С. В. Івашнєвої, в якій розглядається можливість застосування соціальних мереж в рамках одержання середньої освіти. Більшість учнів та вчителів мають досвід використання соціальних сервісів і віртуальних соціальних мереж у повсякденному житті (педагогічні працівники частіше використовують соціальні сервіси, а учні – соціальні мережі); безкоштовні соціальні сервіси спроможні задовольнити потреби учасників навчального процесу у збереженні, обміні та спільному використанні різних документів. Основним чинником, який стримує активне використання зазначених ресурсів, є рівень готовності системи середньої освіти до використання сучасних засобів навчання [3, с. 16].

ISSN: 2414-0325. *Open educational e-environment of modern University, special edition (2019)*

А. Яцишин пропонує використовувати соціальну мережу Facebook для:

- групового навчання (для роботи в навчальних міні-групах);
- персонального навчання (для самоосвіти);
- випадкового навчання (можливість пізнавати щось нове несвідомо);
- внутрішньо шкільного навчання (використання з метою інформування щодо функціонування навчального закладу та заходів, пов'язаних з цим).

Вона також зазначає, що соціальні мережі доцільно використовувати для проведення позакласної роботи і для спілкування між учасниками олімпіад, змагань, літніх шкіл, семінарів, таборів, гуртків та ін., що дозволяє не тільки створити позитивний емоційний клімат заходів, а й підвищити їхню якість проведення [9].

На можливості використання соціальних мереж у науковій діяльності звернув увагу В. Мороз. На переконання науковця, віртуальні соціальні мережі сприяють, з одного боку, розширенню професійних контактів науковця, а з іншого – значно збільшують коло потенційних учасників наукового дискурсу [6].

Соціальні мережі можуть пов'язувати представників різних наук, що сприяє підвищенню різноманітності членів мережі та позитивно впливає на відтворення і використання мережевих ресурсів.

Крім того, наукові співробітники можуть вступати в комунікацію і створювати спільноти на основі різного роду інтересів (економічних, моральних, культурних, пізнавальних), які постійно взаємодіють з їх науковими ідеями. У науково-педагогічній спільноті найчастіше соціальні зв'язки визначаються не особистісно забарвленими контактами, а спільною роботою над будь-якими темами, проектами, публікаціями тощо. Це пояснюється нормами наукового етикету: навіть якщо особистісні розбіжності істотні, вони пом'якшуються в термінах наукової дискусії [2, с. 158].

З метою з'ясування на скільки активно студенти використовують соціальні мережі, якими пристроями користуються, скільки часу перебувають в середовищі нами серед студентів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського проведено анкетування. В дослідженні, яке проводилося у березні-квітні 2019 року, брали участь сто студентів. Їм були поставлені питання щодо використання соціальних мереж в освітньому процесі та повсякденному житті. Аналіз відповідей студентів наведений на рис. 1-10.

1. Чи користуються опитувані соціальними мережами?

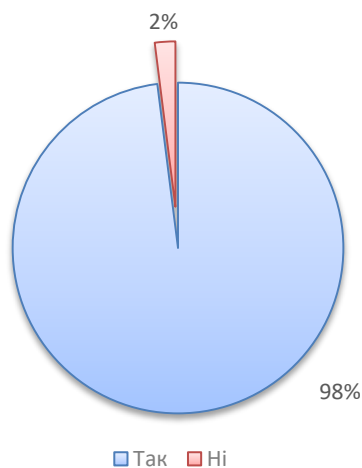

Рис. 1. Відсоток студентів, що користуються соціальними мережами.

ISSN: 2414-0325. Open educational e-environment of modern University, special edition (2019)

2. Скільки разів за добу студенти заходять в соціальні мережі?

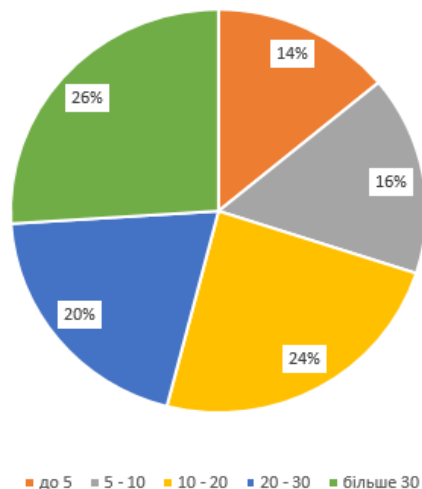

Рис. 2. Частота відвідування студентами соціальних мереж

3. Кількість соціальних мереж якими користуються опитувані?

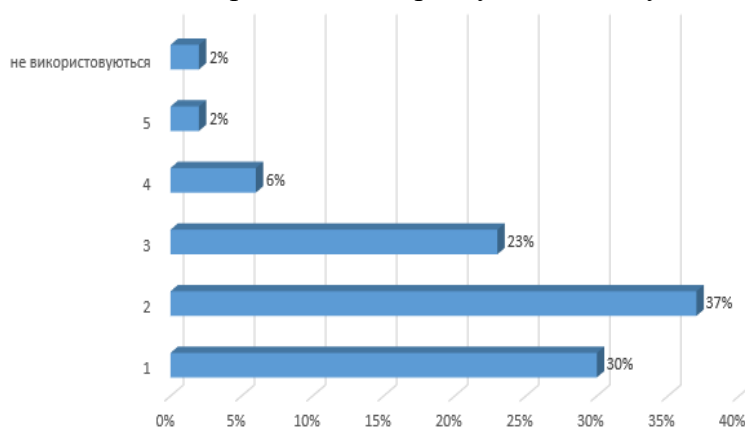

Рис. 3. Кількість соціальних мереж, якими користуються студенти

4. Які соціальні мережі найчастіше використовують?

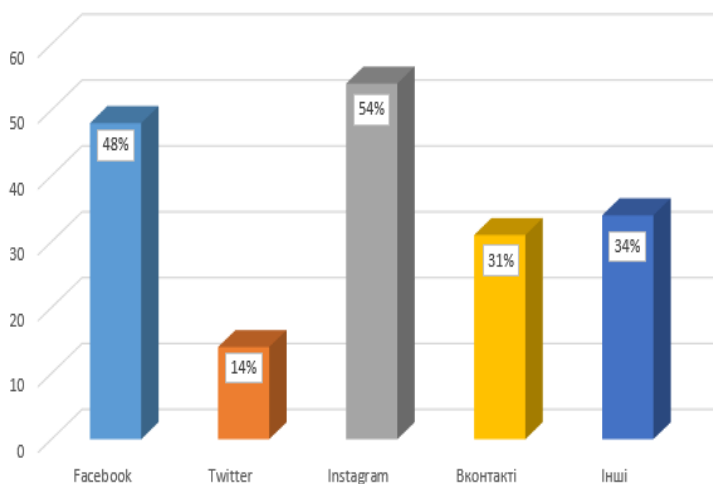

Рис. 4. Популярність соціальних мереж серед студентів

5. Які пристрої найчастіше використовуються?

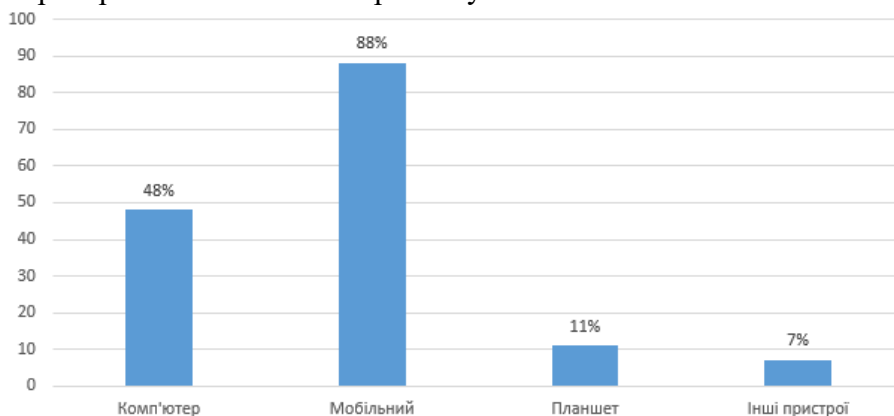

Рис. 5. Використання пристроїв для роботи в соціальних мережах.

6. Чи використовуються соціальні мережі з навчальною метою?

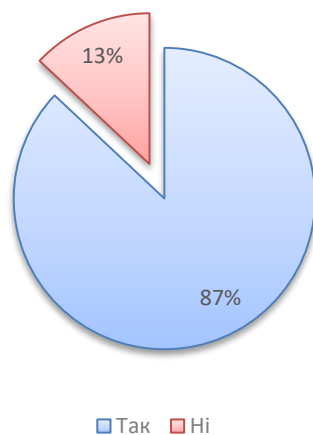

Рис. 6. Використання соціальних мереж з навчальною метою.

7. Чи пропонували викладачі використовувати соціальні мережі з навчальною метою?

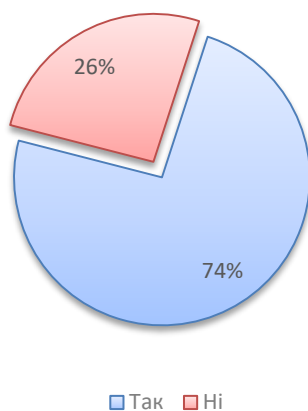

Рис. 7. Частка студентів, яким викладачі пропонували використовувати соціальні мережі в освітньому процесі.

8. Чи доцільно використовувати соціальні мережі з навчальною метою?

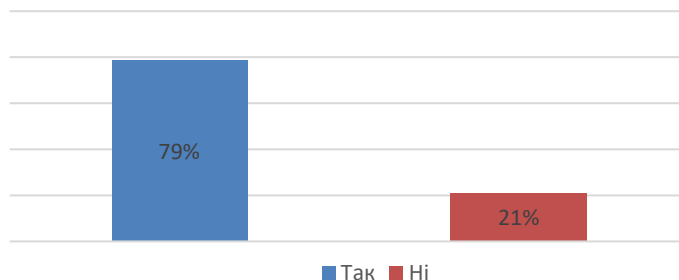

Рис. 8. Частка студентів, які вважають за доцільне використовувати соціальні мережі з навчальною метою

9. Відсоток опитуваних студентів, що надали пропозиції відносно можливого використання соціальних мереж з навчальною метою.

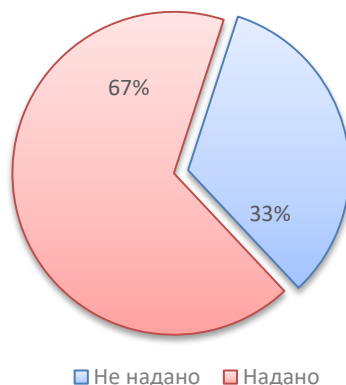

Рис. 9. Відсоток опитуваних студентів, що надали пропозиції відносно можливого використання соціальних мереж з навчальною метою

На запитання, з якою метою опитувані користуються соціальними мережами, найчастіше відповідали:

- для пошуку інформації;
- для відпочинку;
- для пошуку нових друзів,
- спілкування з друзями;
- перегляд фото та розважальних роликів;
- перегляд новин.
- прослуховування музики;
- «пошаритись»;
- «просто вбити час».

На питання, як опитувані бачать використання соціальних мереж з навчальною метою, більшість відповідей зійшлась на створенні груп для обміну інформацією. Однак було декілька інших пропозицій, а саме:

- можливе використання для дистанційного навчання;
- створення освітньої спільноти для спілкування з однодумцями;
- перегляд вебінарів;
- вивчення іноземних мов у спілкуванні з носіями мови.

Про перевірку інформації з соціальних мереж на достовірність зазначив лише один відсоток опитаних.

Виходячи із даних, які отримані завдяки анкетуванню, можна зробити висновок, що системно соціальні мережі не використовуються з навчальною метою. Студенти, в своїй більшості, розглядають соціальні мережі як можливість пошуку інформації, тобто як своєрідну пошукову систему. Лише один відсоток з опитаних розглядає соціальні мережі як можливість створення освітньої спільноти для спілкування з однодумцями.

Це може означати тільки одне, викладачі і студенти не в повній мірі розуміють можливості використання соціальних мереж в освітньому процесі. З цього приводу цікаве зауваження зробив О. А. Клименко стосовно середньої освіти, що також доречно і для вищої школи, а саме: цінність соціальних мереж для навчання школярів недостатньо визначена: більшість вчителів скептично ставляться до застосування віртуальних соціальних мереж як педагогічного засобу навчання через те, що соціальні мережі стереотипно розглядаються як середовище для розваг. В освітній галузі можна застосовувати соціальні мережі для організації колективної роботи, довготермінової проектної діяльності, міжнародного обміну, мобільного неперервного навчання і самоосвіти, мережної роботи учасників з різних шкіл, областей, країн [4].

Зважаючи на інтенсивний розвиток комп'ютерно-орієнтованих технологій та їх впровадження у навчальний процес, поряд із зазначеними перевагами варто відзначити і негативні сторони використання соціальних мереж в сучасній освіті: малофункціональна система пошуку нових друзів, швидке звикання до необмеженого перебування у мережі, погіршення стану здоров'я (втрата зору, порушення біоритму в організмі внаслідок недосипання, розлад нервової системи тощо), спілкування у віртуальних мережах не замінює людського спілкування та справжніх емоцій і відчуттів тощо [9, с. 125].

Висновок. Соціальні мережі можуть бути, в разі їх застосування, складовою інформаційно-освітнього середовища. Вони мають значний освітній потенціал, створюють принципово нові інформаційні та комунікаційні канали. Використання такого інформаційно-освітнього середовища передбачає наявність результату діяльності в соціальній мережі, тобто створення певного продукту, а саме: повідомлення, посту, коментаря, вступу в певну спільноту тощо. Важливим можна вважати те, що дана діяльність є добровільною та мотивованою.

Соціальні мережі можуть бути використанні як система комунікації певного наукового середовища, що дозволить збільшити кількість залучених до обговорення наукових тем і, тим самим, збільшити обсяг інформації, яка може використовуватися в освітніх та наукових цілях.

Напрями і перспективи подальших досліджень полягають у максимальному впровадженні ресурсів соціальних мереж у підготовку майбутніх педагогів, створенні платформи для мобільного навчання майбутніх учителів інформатики, реалізації технологій мобільного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Downes Stephen. Connectivism and Connective Knowledge. Essays on meaning and learning networks. Attribution-NonCommercialShareAlike CC BY-NC-SA. 2012. 601 P.
2. Градосельская Г. В., Батыгин Г. С. Сетевые взаимосвязи в профессиональном сообществе социологов: методика контентаналитического исследования биографий. Социологический журнал. 2001, № 1. С. 156-163.
3. Івашнюва С. В. Використання соціальних сервісів та соціальних мереж в освіті. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2012, № 2. С. 15-17.

ISSN: 2414-0325. Open educational e-environment of modern University, special edition (2019)

4. Клименко О. А. Социальные сети как средство обучения и взаимодействия участников образовательного процесса. Теория и практика образования в современном мире: материалы Междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, фев. 2012 г.). С.-Пб.: Реноме, 2012. С. 405-407.
5. Лише 58% українців користуються Інтернетом – дослідження. Економічна правда. 2018. 31 січня. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2018/01/31/633590>. (дата звернення: 22.06.2019).
6. Мороз С. А., Мороз В. М. Німецька модель підготовки науково-педагогічних кадрів: особливості розбудови та перспективи використання для розвитку трудового потенціалу вітчизняних ВНЗ. Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. 2016, №2. С. 87–96.
7. Сакалюк О. О. Формування і розвиток інформаційно-освітнього середовища сучасного навчального закладу. URL: http://www.confcontact.com/2014-alyansnauk/pe4_sakalyuk.htm. (дата звернення: 20.06.2019).
8. У Facebook вже 11 млн. українців. Watcher. 2018. 23 січня. URL: <http://watcher.com.ua/2018/01/23/u-facebook-vzhe-11-mln-ukrayintsiv>. (дата звернення: 21.06.2019).
9. Яцишин А. В. Застосування віртуальних соціальних мереж для потреб загальної середньої освіти. Інформаційні технології в освіті. 2014, № 19. С. 119–126.

USE OF SOCIAL NETWORKS IN PREPARATION OF FUTURE TEACHERS

Volodymyr Kobysia

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Chair of Innovative and Information Technologies in Education

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnitsia, Ukraine

vkobysa@ukr.net

ORCID: 0000-0001-8865-2916

Evgeniy Semenov

Postgraduate of the Chair of Innovative and Information Technologies in Education

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnitsia, Ukraine

semenove595@gmail.com

ORCID: 0000-0002-4182-6218

Abstract. The article considers the possibility of using social networks in the process of learning, identifies the advantages and disadvantages of their application in the educational process, analyzes the real state of student registration in social networks, the frequency of their communication with social networking means, determines the number of social networks in which students are registered, priority devices for work with social services, popularity of social networks among students of the Vinnitsa State Pedagogical University named after Mikhail Kotsyubinsky, and also, the proportion of students using social networking with the educational purpose whom teachers offered to use social networks to support the learning process and the proportion of students who are proposing to introduce social networks into the learning process has been established. The analysis of the obtained data makes it possible to determine the level of activity of students and teachers in the issue of the introduction of social networks and mobile devices in the process of knowledge acquisition and skills development by modern applicants of higher education, and also indicates the level of youth activity in the issue of reforming educational technologies, the introduction of modern methods of organizing the educational process and his support. The results of the study underline the active attitude of young people to the reform of higher education, but prove that the students themselves are not always willing to actively engage in educational initiatives, some of them prefer passive communication and photo viewing. Based on the data obtained from the questionnaire, it can be concluded that social networks are not used for educational purposes systematically. Students, for the most part, consider social networks as an opportunity to seek information, that is, as a peculiar

ISSN: 2414-0325. Open educational e-environment of modern University, special edition (2019)

search engine. Only one per cent of respondents consider social networks as an opportunity to create an educational community for communication with like-minded people.

Keywords: social network; informational and educational environment; Internet communication; educational process; mobile learning

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Downes, Stephen (2012). Connectivism and Connective Knowledge. Essays on meaning and learning networks. Attribution-NonCommercialShareAlike CC BY-NC-SA, 601.
2. Gradoselskaya, G. V. & Batygin, G. S. (2001). Network interconnections in the professional community of sociologists: a methodology for the content analysis of biographies. *Sociological Journal*, 1, 156-163. (in Russian)
3. Ivashneva, S. V. (2012) Use of social services and social networks in education. *Scientific notes of NDU them. M. Gogol. Psychological and pedagogical sciences*, 2, 15-17. (in Ukrainian)
4. Klimenko, O. A. (2012). Social networks as a means of training and interaction of participants in the educational process. *Theory and practice of education in the modern world: materials of the International. scientific conf. (St. Petersburg, February 2012)*. S.Pb.: Renome, 405-407. (in Russian)
5. Only 58% of Ukrainians use the Internet research. *Economic truth* (2018). June 22, 2019 <https://www.epravda.com.ua/news/2018/01/31/633590> (in Ukrainian)
6. Moroz, S. A. & Moroz, V. M. (2016). The German model of training of scientific and pedagogical personnel: peculiarities of development and prospects of use for the development of labor potential of domestic higher educational institutions. *The theory and practice of social systems management: philosophy, psychology, pedagogy, sociology*, 2, 87–96. (in Ukrainian)
7. Skalalyuk, O. (2019). Formation and development of the informational and educational environment of a modern educational institution. June 20, 2019 http://www.confcontact.com/2014-alyansnauk/pe4_sakalyuk.htm (in Ukrainian)
8. Facebook has 11 million Ukrainians. *Watcher* (2018). June 21, 2019 <http://watcher.com.ua/2018/01/23/u-facebook-vzhe-11-mln-ukrayintsiv> (in Ukrainian)
9. Yatsyshyn, A. V. (2014). Application of virtual social networks for the needs of general secondary education. *Information technology in education*, 19, 119–126 (in Ukrainian)